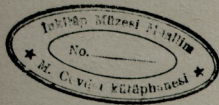

۸ تشرين ثانی ۱۹۱۷

صافی : ۱۸

برنجی سہ

کتابخانه

علم ، صنعت و اخلاق دار الفنون مجموعہ

ادبیات مصاحفہ لری

زبدہ مرثیہ و مرثیہ جلد ۳

عجم ادبیات مرثیہ

ایران ادبیات مرثیہ تک و مرثیہ جملہ کداها اسلامیتدن اولکی شکلی آکلامق ایچون المزدہ هان هیچ بر وثیقہ یوق کیدر. مع مافیہ «مازده نیرم» که تولوم حقدہ کی احکامیله، اسلامیتدن اولکی ایران ادبیاتی حقدہ کی یک نادر بعضی معلوماتی مزج ایدہ زک و خصوصہ آزجوق بر فکر ایدہ بیلمک قابل اولور. «کیانیان» که ایلک حکمدار لری زمانده ایراند «مازده نیرم» که حکمران اولوب اولمادی تاریخیه معین دکلدر؛ یالکر «دارا» زماندن بری ایرانیلر که «زردشت» دینده اولدقلری، «یستون» کتاهسند و «هورامازدا» نک تجیل و تقدیس ایدیلہ سندن آکلاشیلیور. بودینک احکامه کورده، تولوم فاروجلر که رغلبسی دیکدی و تولوب تاس ایدہ نجس صاییلوردی؛ بوند دولای بریسی تولنجہ، برطاق دینی مراسم اجرایی ضروریدی؛ بریسی تولورولر فاروجلری دفع ایچون هان برطاق دعالر اوقونور، او اوده نیشین دوقوز وایزن اوتوز کون آتش یاقیلمازدی. آتیک وطر براتک کیرلہه مسی ایچون، تولور یاقیلمازو کومو. لمزدی؛ جسدی کونشہ قادی یوکسک برہه قویلر، کوبکلر یدرلر، واندن اثر قالاخیه او یوکسک زمین تسویه یاپہلردی. بویله برمرار تسویه ایدہ نک بوتون کماللری عفو اولونوردی. مع مافیہ «کیخسرو» و «دارا» زمانلرندہ، تولور که باومنه صاریلار کومولیکنی کورپیورز؛ مورخلرک وردیکی معلوماته کورده، «اسکندر» که معیتده کیر «باسارغاد» باغچہسندہ «کیخسرو» که مزارعی بولشلرد که «بومزار الیوم» مرغاب» شهرنددر. برمتو یوکسک کینده برقایسی اولان بومزارلک ایچنده آتون آتقی. بریاتی و یاغاک ایچنده آتون قاپاقی برتابوت بولونیوردی؛ تابوتک پانندہ آتوندن براسکله، قلیچ، کوبه، البسه واردی؛ مزارلک ایچی ادغوانی خالیر و پوشیدہ لرله تورتولو ایدی. ایسته بوقصیلات بزہ اسکی ایرانیلر که سائر قوملر کی تولوری حقدہ برطاق احکامه مالک اولدقلری، وهرنه شکله اولورسه اولسون اولرندہه مرحالده برماق آیتنک موجودیتی کوستره بیلیر. فاروجلری دفع ایچون تولونک آرقہسندہ دعا اوقومق، هر حالده مرثیہ جملہ ک ادبانی شکلرندن بریدر.

ساسانیلر زمانده، ایران ادبیاتی، ولو مهم بر صورتده اولسون، کورہ بیلیورز. ساسانی حکمداری مشهور «خسرو پرویز» زمانندہ، کسرالک سرائی «باربد» دینان «موسیقی

شناس-شاعر، لریک بستانده دکلری «نوی خسروانی» لرله ایکلردی. اری سستولر وقالین کرلر آتسندہ، کسرانک عخلندہ سازلہ برابر ترنم اولونان بو نغمہ لردن بوکون هیچ بر شی قالمشده، «آفرین»، «خسروانی» و «سکیسا» کی بر طاق باربدلرک اسملری محافظه ایدیلہ بیلمشدر. کلیه ودمه، «هفت وزیر» و «سندبادنامه» کی بر طاق هند محصور. لاریک ایرانہ نقل اولوندینی بوصیرالده، مؤخر آداب المنقعه که «خداپنامه» سنہ «دقیق» نک، «فردوسی» نک ازلرنی موضوع تشکیل ایدہن واک نہایت «شہنامہ» نی وجوده کیترنہ ملی ایران داستانی، خلق آراسندہ قوتله یاشایور، «بهرام کور» که و «خسرو پرویز» که منقبہ لری، «رستم» که قهرمانقلری دهقانلر واسطه سیلہ متعاقب نسللرہ نقل ایدیلوردی. ساسانیلر زمانندہ بو مختلف ملی موضوعلرک یازیلدینی فقط اسلام استیلاسی آتندہ اولنلردن هیچ بر ایز قالمادی عادتاً محقق صاییلاییلر. ایسته، «شہنامہ» ندہ یک ای آکلاشیلاجی وجهله، کسرالر دورندہ کی ایرانک ملی ادبیاتندہ «مرثیہ» عنصری بویوک بر موقع طونیور، قهرمانلرک تولومی-طبقی که اسکی تورک مرثیہ لردہ اولدینی کی-داستانی مرثیہ لردہ ظهوری سبب اولوردی. شاعرک ترنم ایتدیکي الم کندیسنہ دکل، بوتون بر قومه عائد ایدی؛ و بو مرثیہ لر خلق آراسندہ-بوتون ایتدانی مرثیہ لردہ اولدینی کی-خصوصی بستانده لرله ترنم اولونیوردی. المزدہ هیچ بر تاریخی وثیقہ بولونماسه بیله، ادبیاتلرک متایسلی تاریخندن جیقان نتیجه لرہ نظرآ بویله اولماسی ایجاب ایدہن بو جهت، هر ناصلسه الله کچہ بیلین یک قیمتی بر وثیقہ ایله ده تأید ایتکده در: فارسی لسانیه الکاسکی واک مهم بر بخارا تاریخی یازان «نرشچی» نک روایتہ کورده، عجم اساطیرندہ تورک لک حکمدار و منلی اولارک کوستره یلین «افراسیاب» که دامادی و «کیکاووس» که اوغلی «سیاوش» که تولومی حقدہ تنضم ایدیش برطاق مرثیہ لر، اسلامیت زمانندہ بیله، بخاراده شایه دی؛ و «کین سیاوش» دینان بومرثیہ-لرک آری بستانده واردی. مجوسیلک دورنہ عائد بوخاطره-نک اسلامیتک الک قطعی واک شدید ممانعتلرینہ رغماً اوزون مدت خلق آراسندہ یاشایوب کیتنه، ساسانیلر دورندہ کی ایران ادبیاتندہ ملی ایران دستاوندہ «مرثیہ» عنصرینک یک مهم بر موقع اشغال ایتدیکینی اثباتہ کایدر.

* *

اسلام استیلاسی اسکی کسرالک ایرانی، دینله، یازیلہ لسانیه اورتانن قالدیردی؛ فقط بو اسکی مدنیتک وارلغنه هیچ بر صورتله نہایت ویرمه دی. دهقانلرک همیتہ، دها

صایلاماز. حتی « فردوسی، نک «شهنامه» ده کی بر جوق ملی
فریاد لری بیله، جدا قوتی اولمله برابر، بوشهر درجه سنده
مؤثر و بونبند مرثیه عصری بنی محتوی دکلدر.

« مازده نیم، زماندن یعنی ساسانیل دورندن قائلش اسکی
مرثیه عصری، بالخاصه ملی دستاندن موضوع لری آلان
اثر لوده ارامق ایجاب ایدر. « فردوسی، نک آبد مندن صو کراه
بالخاصه «نظامی، طرفندن ینه ملی دستاندن اقتباس ایدیان
« خسرو و شیرین، کی منظوم حکایه لوده مرثیه عصری دانما
باقی قالمشدر. « وامق و عذراء، « ایصال و سلامان، « ویه
ورامین، « لایلا و جنون، « یوسف و زلیخا، کی قسماً اسکی
ایران افسانه لردن، قسماً ده - ینه اولری تقلیداً - عرب
غنمه سندن و یا دینی غنمه سندن اقتباس ایدیش اولان مثنوی
طرز ندکی عجم حکایه لوده، جوق کوزل « ماله زی، « نونه لینه
قولایقله تصادف اولونه بیلیر: سو کیلیرندن اوزاق قالان عاشق لک
یاسی، معشوق سنک مزاری اوستده ایکلن فلا کتزه لک
اتیلری، عشق بولنده چکیان مختلر فلا کتیر، « خسه لک،
منظوم حکایه لک بویوک بر قسمی اشغال ایدر. مثال بولوق ایچون
لاعی التین بولردن هر هانکی برینه ال اتق کافدر.

..

عرب لسان و ادبیاتی، مسلمان ایران اوزرنده آز و قنده
بویوک بر تأثیر اجرا ایش، عروض وزنی و عرب کله لری،
حتی عرب ادبیاتک بر جوق خصوصیت لری، ایران ادبیاتنه
یکشمشدی. اسلامی ایران ادبیاتک باشلانجه لری، وثیقه لک
قدانسدن دولای، مع التا - ف لایقله معلوم دکلدر؛ بونک
ایچون عرب ادبیاتک ابتدا هانکی شاعر ل اوزرنده، ونه زمان
تأثیر اجراسته باشلا دیفی بیلمبورز. بالکتر موجود وثیقه ل
واترل دلائله آکلاشلیمقد، ده کی « فردوسی، بر طرفدن ملی
دستانی - عرب تأثیرندن اعظمی درجه ده اوزاق قالارق -
یا زارکن، دیگر طرفدن « رودکی، اسدی، عصری، فرخی،
منوچهری، کی شاعر ل عرب لک « قصیده، شکنی قبول
ایدر لک سامانیلره، غزنویلره، سلجوقیلره مدحیلر تقدیم
ایتمکله مشغول بولونور لردی. اساساً دها اولنردن اول
« عباس مروزی، اسمند بر شاعر ل خلیفه « المؤمن، «،
« مرو، کلدیکی زمان بر قصیده تقدیم ایتدیکنی بیلسورز که،
« لباب الالباب، مؤلفه کوره، عروض و زلیله یازیلان ایلک
اتر بو ایش. « عوفی، نک بو مطالعه سنه قطعی بر ماهیت
استادی وغرو اولماقله برابر، شورای محققدر که، سامانیلر
زماننده عجم ادبیاتی اوزرنده عرب تأثیری شدله حس ایدیلکه
باشلانمش، « نصیده، شکلی قبول ایدیلشدی.

دوغروسی عصر لک تأثیریه، خلق آراسته اسکیدن بری یاشایان
ملی دستان « فردوسی، نک الله صولک شکلی آنجه، زردشتک
ایرانی بردنبره جانلندی؛ معنوی حیاتی، تکرار قوله - بو
دئمده اسلام کدوسی آلتده - یاشامنه باشلادی. سامانیلر
زمانندن باشلا یه رق « سعدی، « و حافظ، « قدر شرق اسلام
ادبیاتک جوق زنگین و - وزن، لسان، شکل اعتباریه عرب
تأثیری آلتده قالماسنه رغماً - جوق شخصی و خصوصی
بر شعبه سی تشکیل ایدن بو اسلامی ایران ادبیاتی، روحاً،
زردشتی ایران ادبیاتک صریح برد و امیدر. اسلامیک بونون
تأثیر لیه رغماً - حتی مصوف عجم شاعر لری بیله ملی غنمه یه
تفاخر دن واز کجه مشلر در. سانی سلطنتک اقراضه فارشی
« تقو بر تو ای چرخ کردان تقو! دیه روحندن باغیران
« فردوسی، دن باشلا یه رق، « جوق قوارع زبوری فصاحت
اندر آدم * بیرم زبان موبد ز نشد ز ندخوانی، دیه « نظامی، یه،
« از نقش و نگار در و دیوار شکسته * آثار بدیدست صنادید
عجم را، قخریه سی سوله یین « عرفی، یه، حتی « حافظ، «،
قدر، ملی عصیت عجم شاعر لری نک روحده دانما یاشامش،
و بو حس بعضاً الک بلیغ بر مرثیه موضوعی اولمشدر. بویوک
شاعر « خاقانی، [هجری ۵۰۰ - ۵۸۴] نک مکدن بغداد
کلیرکن، « مداین، ده کی خرابه لری کورنجه، کسر لک زمانتی
خاطر لایه رق صمیمی و دهرین بر تأثر ل یازدینی مشهور منظومه،
تام معانیله، ملی بر مرثیه در که بونون ایران ادبیاتنده قوت
و قیمتجه بر منته دها تصادف اولوناماز:

هان ای دل عبرت بین از دیده کن هان
ایوان معاین را آینه عیبت دان
یکره زده دجله منزل بمیدان کن
وزدیده دوم دجله برخاک مداین ران
خود دجله چنان کرید صید جله خون کوی
کز کرب خونا نیش آتش چکد از مویگان

مصر اعلیله باشلایان بو مرثیه نک بالخاصه شو پارچه سی یک مؤثر در:

این هست همان در که کار از شیان بودی
دروان ملک با بل هندوشه ترکستان
پندار همان به دست از دیده فکرت بین
دو سلسله در که در کوکبه میدان
مستمت زمین زیر خور دست بجای می
در کاش بر هر من خون دل نوشروان
کسری و ترنج زر بر وز به زرین
بر باد شده یکسر با خاک شده یکسان

« خام، ک دها و سائر بعضی عجم شاعر لری نک کسرال
دورینی تأثر ل یاد ایدن بر طاقم رابعیلری، بعضی اوفاق پارچه لری
وارسه ده، هیچ بری « خاقانی، نک بوملی مرثیه سنه معادل

دو سه روی بر دیو کی الی آغای سلاسل بند بر حالد کوردیکی ،
 و او دقیقه آرتق توقه بحال کورمه دیکندن در حال دو سه
 را کجا مشوقه سنی حامل اولان قافله نک کتیدیکی یوله دوشرو
 برودیکی ، دومنک آغایله زمینی مساحه ایدن برمه سنی کی
 قطع مسافت ایندیکی ، صوکر بر چوله اوغرا دینی ، و بر چولک
 کیرن برداها چیمایه جی کی صونوق و صعب المرو بر وحشت
 آباد اولدینی ، روز کاری زهر قاتل تأثیر بی حائر اولوب شدت
 برودتندن قاتل طامار لوده طو کدینی ، طو راقده بوزطو ، بن
 و طو کش اولدیندن برلده پارچه پارچه بیریکن بوزله مستور
 چوقورلرک صاری چوملکلر اوزرنه قونولان کوموش طبقره
 بکزه دیکنی ، صاحبان کونش طلوع ایدنجیه بوزلرک تدریجاً
 چوزوله رک مسلول آدمکلر کی ابرمهک باشلادینی ، برده حاصل
 اولان چامورک طوقال کی دومنک آغایه بایشیدینی ، سحراده
 ساعترجه قطع مراحل ایندکدن صوکر آرقه سندن بیشمک
 ایستهدیکی کاروانی نهایت اوزانده توقف ایش اولدینی
 حالد مشاعده ایندیکی ، قافله نک دوردینی برده زمینه
 چابلمش اولان سونکولر طوب طوب اولمش بوغدای دمتری
 کی کوردیکی ، چاک سنک بلبل آوازمی کی قولاغده
 کوزمل تأثیر بر ایدینی آکلایور ، « مسعود غزنوی » نک
 وزیرلندن برینه تقدیم ایدیش اولان بوقصیده نک دوشرو دن
 دوشرویه جاهلیه دورنده کی عرب قصیده سته بکزه تلمک
 ایسته تیلدیکی غایت صریحدر . « منوچهری » نک یته بووادیده
 بازمش اولدینی « فسان ازی غراب بین وای او » کدرتوایم
 افکند نوای او « مطالعی دیگر برقصیده سی داه و اردرکه ،
 « مجمع الفصحا » مؤلفی بیسه بولک عرب تقلیدی اولدینی
 تصریح ایشک لزومنی طویه رق ، قصیده نک باشه « درمفارت
 از حبيب و یادربع و دمن و رسوم و طلل محبوب بر سبک عرب
 کویده » جمله سنی یازیور . ایشک بویوک عجم شاعری آراسته
 عرب ادبیاتک نفوذینه مجذب اولقله برابر ملی و فردی
 شخصیتی صوکه درجه محافظه ایدن ، قصیده لرنده و مسطلرنده
 عشقی ، بهاری ، شرابی ترنم ایله بن « منوچهری » نک بو
 باشلانیمجلی ، عرب تقلیدی اولقله برابر کوزمل و موفق
 برمرنیه در . « معزی » نک باشلانیمجیه بونلردن چوق
 فرقلی بر شی اولماقله برابر ، کوزمل و صمیمی در . « سلطان
 معزالدين سلیمان شاه بن محمد بن ملک شاه » که مداحی « جوهری
 زرکر بخارانی » نک :

بوراده عجم قصیده سنک ماهیتی و تکاملی حقدقه قصیده انه
 کیرشمه مکه برابر ، شو جهتی سویه لده عجم قصیده لرینک
 شکلی ، ترتیب طرزی یعنی « شما » سی عربلر ککندن هان
 هیچ فرقی دکلدر . قصیده عجم لوده « تشبیه » نقل ،
 مدحیه ، فخریه ، کی عجم غصیرلرک قاریشمه سندن وجوده
 گلش بر مجموعه در . سامانیلرک ، غزنویلرک ، سلجوقلرک
 سرایلرنده یاشایان ایشک بویوک شاعرلرک قصیده لری تدقیق
 ایدیلرک اولورسه ، اونلرک هان عجمیله بهار تصورلریله
 باشلا یورق عشقی ، شرابی ترنم ایندکلی ، بعضاً آنلرک وصفته
 بویوک بر موقع آیردقلری ، و مططن فخریه لری ، الک مبالغلی
 مدحیه لری اوریاه صقیقه در دقلری کورولور . خزان ، قش ،
 یاخود بارام ویا بر مغفرت کی بر چوق و سیله لره یازیان
 رسوکاری داهای باشقا باشقا تنوعلر کوسترمکه برابرینه
 عمومی و اسکی قادردون آیرلایمان بو قصیده لره ، عجب جاهلیه
 قصیده لری کی مرثیه غصیری محتوی کریزکاهلرله باشلانلر
 یوقیدر ؟ صوکر ، بونلردن ماعدا ، نولور ایچون سویه تن
 یاخود عمومی فلاکتلر مناسبته تنظیم ایدیلن مرثیه لر عجم
 ادبیاتنده ناصل ونه نسیده بر موقع اشغال ایده . . . عجم
 ادبیاتک مذول محسوللری ائی بر تدقیقن کچیریلدکن
 صوکر ، بو سؤالره قولایقله جواب وریله یلیر .

عرب ادبیاتک ایران اوزرنده کی تأثیر « متنی » ،
 « ابوالعلاء » ، « ابونواس » ، « ابوالعاجیه » کی مؤخر شاعرلر
 واسطه سیله اولدینی ایچون ، عجم ادبیاتنده دوشرو دن دوشرویه
 جاهلیه شاعرلرک تأثیر بی آراق عتدر . حالو که کچن قافله مزده
 ایضاح ایدیلدیکی و جهله ، قصیده کریزکاهلرنده کی مرثیه غصیرینه
 اصل ملقه شاعرلرنده تصادف اولتور . عجم ادبیاتنده ،
 دوشرو دن دوشرویه معلقه لردن متأثر اولارق وجوده کلن
 و بناء علیه کریزکاهلرنده صمیمی بر مرثیه غصیرنه تصادف
 ایدیلرک یان قصیده لر ، « معزی سمرقندی » نک « ای سارای منزل
 ممکن جز دردیار یارمن » مصرعیه لره باشلان قصیده سیله ،
 « منوچهری » نک یته عینی وادیده کی مشهور قصیده سیدر .
 « الا یاخیمکی خیمه فروهل » که پیشاهنک بیرون سدر منزل
 مطالعی بوهر بر تقلیدی قصیده نک کریزکاهنی « سمر آمدان
 سخن » مؤلفی شو صورتله خلاصه ایدیلور : « بونده منوچهری
 سوکیلسندن ناصل مفارقت ایندیکی ، « مشوقه سنی آلیقوغه
 یک چوق چالیشدینی حالد بالاخره اقاع ایده برک ناصل
 الدن قاجیردینی ، و مسکن نکار اولان کاروانسرایک اطرافه
 باقچه نه مشوقه سندن ، نه انسندن ، نه وحشیدن ، نه را کیدن
 ونه راجلندن براتر بولامادینی ، و او وادی خایله یالکر کندی

ای تند و بدخو ساربان تندی ممکن با کاروان
 منزل بدین دوری ممکن اشتر بدین تیزی مران
 کر بایک خلخال و جرس برمن جهان شد چون قفس

شدسته در نفس نفس شد خسته در جسم روان

بروخ نگاه آدوی از چشم سحر سامری
دور بر بند ششتری برتن قیای برنیا
چونکرد چرخ نیلگون اوراز دست من برون
کرد جهان کردم کتون در جستجوی او جهان
پیش آمدن ربع و دمن بوده حرفا ترا وطن
ازسیرت هر دم دوزن برده توکوفی امن و جان
وادی شده کزار از کل رفته مانده خار او
بام و در و دیوار او کشته شیطاطی رامکان
ازشوره کرده برنگ بوم و برش جور فلک
وزخاره کرده بر خسک بام و درش دور زمان
گفته دیار او چن ساکن در او زاغ و وزغن
چسته در و کرس وطن کرده دروچند آشیان
در مجلس او کونه کون طنبور و نای و ارغنون
در کشی کز حد برون سوسن بدی و ارغوان
اکنون در او غول دلس هر شده دهنک جرس
بني کیه و خار و خس بر جای کل در کستان
جوزا براز لؤلؤ کر مرصع چون پر خون شمر
ناهید چون سبین سپر توماه چون زرین کان

نسیله باشلایان قصیده سی ده ، « منوچهری » له « معزی » نک
اثر لری قیمتیده و اونلر شهر تنده اولماق له برابر ، بو وادیده
اونو توله یه جق بر مرثیه سیایلایلیار . مع مافیه ، بو اثر لره جاهلیه
قصیده لری نک باشلانغیجلی آراسنده کی دهرین فرق الک بسط
بر مقایسه ایله در حال کوزه چار یه مقدمه در . حکم دادرلرک
سر ایلرنده ، منتظم باشغچله رده ، کاستانلرده یاشایان شاعرک
مصنع افاده لر ، مجرد بجازلره یاشاتمی ایسته دیکی چول و کروانه ،
بادیه نک قیزغین قوملری آراسنده یقین بدوی چو جو غنک
چوق صمیمی و جانلی بر صورتده یاشادنی چول آراسنده ، نه
نه در یس فرق لر وار ! چولک سینه سندن قویان بدوی شاعر ،
دائما ایچنده یاشادنی ، کوردیکی ، دودینی بر شئی الک طبیی
برادا ایله ترنم اییدیور . طول و تحت طول اونک ایچون
صمیمی و بسط بر حاده در . حالوکه آرتق چادرده یاشامایان
یوکسک قبلی ، ایری سستونلی سر ایلرده ترنم ایدهن شاعر
ایچون ، کروانده ، سوکیلسنک چولک بر کنارنده بر اقدینی
ایزلدن بحث ایتمک ، ساخته اولدینی قدر عبت بر مدحیه
بهانه سندن باشقا برشی اولاما ز . بدوی عرب شاعری چوله کی
شیلدن بحث ایده رکن ، ذهنی ادالره ، قاریشق مجازله هیچ
محتاج دکدر ؛ حالوکه عجم شاعری ، فکرنده کی بادینی یاشاته
بیلمک ایچون ، ذهنی عمل لره بر طاف تشبیهلر ، استعاره لر بولغه
مجبوردر . ایسته ، مثلا « جوهری » نک « سحر سامری » دن ،
« کل » دن ، « کستان » دن ، « سوسن و ارغوان » دن ، « جوزا » دن ،
« مرصع » دن ، « ناهید » دن ، الخ ... بحث ایتمسی هپ بو بوشلنی

دولورمق ایچوندر . بو مطالعه نی حتی « معزی » ایله « منو
چهری » یقه هان عینی قوتله توجیه ایده ییلرز . اساساً ،
امویلر و عباسیلر دورده یقین عرب شاعر لری نک قصیده لری
بیله ، جاهلیه دوری اثر لری نه نسبتله ، بویله بر اعتراض هدف
اولا ییلرکن ، عجم شاعر لری نه داهافضله نخطیه یه حمزه یوقدر .
ایران شاعر لری داهای « رودکی » دن ، « اسدی » دن ، « نصیری »
و « فرخی » دن اعتباراً قصیده شکلی حاکم یکی ایجابانه ،
سرای طایف ضرورتلر نه اویدور مشاعر ؛ حکم دادرلرک الک اوافق
حرکت لری ، الک کوچولرک بر آو حادثه سندن الک بویوک مغفیر یتره
قدر قصیده موضعی اتخاذ ایتمشیر ؛ بر طرفدن اسلام غنچه سندن
آلدقاری شیلری اسکی ایران حرنندن قالا ن شیلره برلشد بره رک
قصیده « مصنع » شکلور و مرشاردی . مثلاً ایلمک دورا ستادرلندن
« اسدی » طوسی « قصیده لری نه دائما مناظره لر له باشلار : زمین ایله
آسمانک ، کبر ایله مسلمانک ، قوس ایله رحمت ، کیجه ایله کوندوزک
مناظره لر له باشلایان قصیده لری صورکا کی شاعر لر عصر لر جه
نورنک اولمشدر . صورکا « قلم ، روزگار ، ابرو » مقدمه لغز لره
باشلایان قصیده لر یازمق له معروف « عبدالواسع جلی » نک اثر لری
طرزنده شیلر ، بر « جشن ، دوکون ، یاخود برشکارگاه ، بر باغ
یاخود بر عمارت و صفیه باشلایان قصیده لر ، زماندن سکایت و یا
معظم بر فخریه طریق له مدح و مک و صفیه انتقال ایدهن اثر لر ، ...
ایران ادبیاتنده نامتایدر . « رشید و طوطا » ک ، « قوامی »
مطرزی « نککیلر کی مرصع ، الفسز ، یاخود نقطه سز ، لب
و نشری ، جفت قافیه ، و داهای بویکی بر چوق تصنعی قصیده لر
ایسه ، کله او یونجا قیجائک عجم شاعر لری آراسنده آرتق الک
صوک حدینه کلدیکنی کوستره برر انحطاط نمونه سی کی تاقی
اولونه ییلار . بو خصوصده جاهلیه شعر لره الک ایی بر مقایسه نی ،
آت و صفنده کی عجم قصیده لر له ، معلقانده تصادف اولونان ات
توصیف لر نی حاوی بارجه لر آراسنده یایه ییلرز : « انوری » نک ،
« جمال صفهائی » نک ، « عبدالواسع جلی » نک ، « رشید و طوطا » ک ،
« منشوری » سمرقندی » نک ، « منوچهری » نک ، « ابوالفرج
رونی » نک آت و صفنده کی نهایتسز حتی منطقیسز ، بالغه لر
یاشنده ، مثلاً « امرؤ القیس » ک بر آت توصیفی نه قدر بسط ، جانلی ،
فقطه نه قدر کورده بر آدمک اثریدر ؛ ایسته بوندن دولای ، جاهلیه
قصیده لری نک باشلانغیجده کی بسط و صمیمی مرثیه عصر لری ،
عجم قصیده لر نه بولاماق قلمز غایت طبعیدر .

بالخاصه ایلمک دورلرده کان بویوک عجم شاعر لری نک الک
چوق سودکلری قصیده مقدمه سی ، بهاریه لر در . طبیعتک ساز
مختلف موسملری ده بعضاً چوق کوزله کر زکا هله موضوع
تشکیل ایتمک له برابر ، عجم شاعر لری نک روحنی هیچ بر شی

منکه چون همه بهال باغ و راغ فنا
ز لهر رتم و رتم زباغ و راغ برون
براق براق نسیم که هست پیکر او
چو بیستونی و دوزیرا و چهار ستون
کمی بیکل بلنکان دونده در کهار
کمی بیه نیکان دونده در جیون
قراکاه افای همه جیبال و قنار
مقامکاه شایطین همه سیول و خرون
زهر حفظ تن و جان من دراو خوانده
شای صدر بزرگ خدایگان چو نیون
ابوالظفر سلطان خسروان انز
که هست تابع کخس قضا کن فیکون

بالخاصه، آتی برافه، طاغردی، یاسکه، چپوندی، تمساحره
بکزه تارک، سیلانرک و شیطانرک مرقی اولان برلرده اونلرک
شرندن تحفظ ایچون پادشاهک مدحنی برافسون کی او قودیفی
سویله دیکی بو پارچه، ایراک انحطاط شاعرلری نظرلرده فوق.
العاده بر کریرکزه صایلسه بیله، بو کونکی ادبیات تلقیرینه
کوره، برقصعدن داهای فضلہ برشی دکلدر. هرحالده بوقصیده
باشلانفجی قیعلت بر مرثیه عنصری حای اولمقله برابر، بزه
سائر بو طرزده کی قصیدرک ماهیتی و ترتیب طرزى حقده
کافی بر فکر ویرم یلمک اعتباریله، دقه شایندر. بو طرزده کی
انزله آراسنده «فرخی» نلک «ای دل ز تو بیزارم و وز خصم
نه بزار» کتر خصم بآزار نیم وز تو بآزار» معللی قصیده سی
رشد کی طرزده فقط اوندن چوقدها کوزهل بر مرثیه در.

— پشده دی —

کورسلی زاده محمد فزاد

غربتده ایلمک بایرام

بو آفتام خزانده بر بهار هوای ...
آی سها، ظلمه بران تسلی ویر!
اوزافده سیجای عالمه یووامی،
اوزافده شیمدی بوتون سوکیلیر...؟

اللهم، زرده اوله غربت آبی!
مانکه هر خاطره برکل، یونی بوکوک
سولرده آبی بورغون بربرنک تابی؟
ماتله آغارمش ساجری هرکوبوک.

مشفق برعاسی صوک سعادت صایان
خزانده برابراق کی مولفون یوزم.
آلنسی نه آوین وار، نه بر ادرتایان:
بوایرام اوکوزم، اللهم، اوکوزم.

فالم فخری

بهارک کلشی قدر متأثر و متحس اجنبور. بونک ایچون، ایلمک
استادلرک همان اکثریتله بهاریلر یازدقلری و اونلرک صوک
دورله کاتجه قدر بر نورنک کی تاقی ایدیلدیکی کوربیور.
ایشته بو بهاریلر ایچنده بعضیلری واردرکه، اونلرده شاعر،
دوغوردن دغرویه خارجی بر تصویر ایله اکنتا ایتمه رله،
سوکلیسنک فراقدن دولای بوتون او مناظر قارشیسنده
دویدنی دهرین و آجی المی مایوس برسالنه ترتم ایدره. رنگلر
و قوقولر آراسنده حاکم «اوراقدن فیشتقدیفی، اختیار
آغلرک یشیل و کنج دالار چیقارده رق طبیعه کولدیکی
کوردن شاعرک، بوتون اوکوزمالکلر قارشیسنده سوکلیسنک
خیالی دوشورنرک ایلمه سی، حقیقتاً صمیمی بر مرثیه در.
یوکا بر نمونه اواق اوزره «خوارشماه» لردن «آتسز» ک
شاعری بلخی «رشد و طوطا» ک بر قصیده باشلانفجی
خاطره کله بیلیر. شاعر بر بهار کیجه سنک توصیفله باشلا یور:

چواز حقیقه مینای چرخ سقلاطون
نهفته کدت علامات چتر آینه کون
زلفهای غریب و زشکهای بدیع
صیبههای فلک شد چو صدف انگلیون
چاه لیس و سلاح سیاه هر دو سهند
فدست چرخ مرصع بلوه او مکشون
بحسن روی قر مجو طاعت لیلی
بصیف شکل سها همچو قامت مجنون
شهاب همچو حسای برهنه کرده مجرب
سپیل همچو ستای خناب کرده بخون
شعاع شعری اندر سواد ظلت شب
چنانکه دردل جهان علم افلاطون

«حدائق السحر» آدلی رساله سیله اساساً بر بلاغت علمی
اولدیفی اثبات ایدمن «رشد» ک بو تصویری پارچه سی،
«قطران» ک، «فرخی» نلک، «عنصری» نلک، «خاقانی» نلک
یوکا مائل تصویریلرله مقایسه ایدیلمه چک قدر قیمتسوزر.
بهار کیجه سنی بو طرز کوروش، سوکلیسنی خاطرلایان
بر شاعر دن زیاده، مظلوم یازی یازان بر فلکیات عالمه یاقیشیر.
«رشد» بو ذهنی تصویردن سوکرا، شعره اصل حبی
قیمته یعنی مرثیه عنصری حامل اولان پارچه سیکور؛ اونک
زلفی، کندیسنک مربوطیتی-یه تماماً ذهنی و مجرد برشکلده
یعنی شمریتدن تمامیه عاری اولارک - آکلاندقن سوکرا،
«یارک فراقی هر زمان مشکلد» فقط بو زورلق بهار وقتی
داهای آتیور. او وقت طبیعتک الی باغله باغیله رنگارنک
قالیجه لر سر؛ باغ کسارلری دارا خزینه لرله، فضای راغ
قارون دغنه لرله دولار. بو زمانده کلاردن وکل یوزلیردن
فراغت دلبلکدر؛ دیور؛ و کندیسنک حالی آکلانه رق شو
مصراعلرله مدح و مک وصفه انتقال ایدیور: